Mădălina STRECHIE
(Universitatea din Craiova)

Imaginea lui Caesar la Sallustius

Abstract: (Caesar's Image in Sallustius' Work) Caius Julius Caesar is a real character in the work of Sallustius. In this work, the former appears as a senator, as a providential man and winner in the second civil war. Caesar is a benefactor of Sallustius, therefore the latter is biased when he presents him, we might say, because he receives politico-administrative offices from the famous politician. Caesar appears as a very well defined character, both in *De coniuratione Catilinae*, and in the *Epistulae*. In *De coniuratione Catilinae*, Caesar is a controversial political figure, we do not realize from the writer's narratives if he was part of the famous plot or not, but in the *Epistulae*, Caesar is presented as a responsible political leader. In his work, the writer empathizes with Caesar, being interested in his psychology and cultural, administrative, military and political qualities.

Keywords: Caesar, Sallustius, character, politics, Roman history

Rezumat: Caius Iulius Caesar este un veritabil personaj în opera lui Salustius. În opera sallustiană apare ca senator, ca om providenţial şi ca învingătorul celui de-al doilea război civil. Caesar este un binefăcător al lui Sallustius de aceea acesta îl prezintă cu părtinire am putea spune, deoarece primeşte din partea vestitului om politic funcţii politico-administrative. Caesar apare foarte bine conturat ca personaj, atât în *De coniuratione Catilinae*, dar şi în *Epistulae*. În *De coniuratione Catilinae,* Caesar este un personaj politic controversat, nu ne dăm seama, din relatările scriitorului, dacă a fost parte a celebrului complot sau nu, dar în *Epistulae*, Caesar este prezentat ca un lider politic responsabil. În opera sa scriitorul empatizează cu Caesar, fiind interesat de psihologia şi calităţile sale culturale, administrative, militare şi politice.

Cuvinte-cheie: Caesar, Sallustius, personaj, politică, istoria romană

Introducere

Caesar, marele politician şi om de stat roman, a fost subiect de legendă pentru romani, atât pentru cei contemporani cu el, cât şi pentru viitorul imperial al Romei, dacă stăm să ne gândim că împăraţii romani purtau dumirea de *caesari.*

Sallustius a fost *socius et amicus Caesaris*, de aceea el oferă o imagine a lui Caesar susceptibilă a fi creionată *cum studio*. Oricum ar fi stat lucrurile, Caesar are o imagine demnă de un titan al politicii romane aşa cum a fost, imaginea unui bun orator şi a unui bun cetăţean al Romei.

Principalele opere ale lui Sallustius în care imaginea lui Caesar este pregnantă sunt *De coniuratione Catilinae* şi *Epistulae*. Imaginea lui Caesar cea mai interesantă, în opinia noastră, este aceea din *De coniuratione Catilinae* pentru că rămâne semnul de întrebare, dacă şi Caesar a fost parte la complotul lui Catilina, sau dacă nu a fost

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)

complice şi a avut grijă doar de bunul mers al cetăţii sale şi a ordinii de drept, ca participant la *cursus honorum.* Sallustius insistă el însuşi în opera sa că nu a existat niciun amestec al marelui om politic şi general roman în complotul care a zguduit Cetatea celor şapte coline. Cu toate acestea, Sallustius nu ne convinge de nevinovăţia lui Caesar, din contră Caesar este cel care ne convinge prin discursul său, că nu este complet străin de complotiştii care au zguduit statul roman din temelii.

Relaţia dintre Sallustius şi Caesar

„Caesar era prietenul lui Sallustius" (*apud* Lascu, 1969, 8) ne spune reputatul profesor clasicist Nicole Lascu în studiul să introductiv la *Opera* lui Sallustius. De asemenea, Domnia Sa este de părere că în opera lui Sallustius, Caesar are o „umbră gigantică" (*ibidem*, 9). Aşadar, îl suspectăm de la bun început pe Sallustius că nu a scris *sine ira et studio* despre Caesar, datorită prieteniei care îl lega de acesta, clasicul latin fiind angrenat în „luptele politice alături de Caesar" (*ibidem,* 9) după părerea distinsului profesor, părere cu care suntem totalmente de acord.

Această prietenie a fost una notorie, una care a lăsat urme în politica şi administraţia romană, fiind avantajoasă pentru Sallustius pentru că el a fost numit *questor*, după aceea *tribunus plebis*, ca susţinător al lui Caesar în cel de-al doilea război civil (*ibidem,* 15). Caesar era „prieten şi protector" pentru Sallustius. Dar Sallustius este şi cel care se duce după Caesar în Gallia, atunci când poziţia sa de triumvir era ameninţată. Tot el este cel care i-a fost alături lui Caesar la trecerea Rubiconului în lupta de la Pharsalus, ca un prieten adevărat. Caesar l-a recompensat pentru aceasta cu un nou titlu de *questor* (*ibidem,* 16-19). Implicarea lui Sallustius a fost efectivă în sprijinul lui Caesar, fiind trimis de către acesta într-o insulă unde adversarii săi aveau o poziţie foarte şi un avantaj de provizii în faţa lui. Misiunea aceasta de război veritabil a fost îndeplinită cu succes de către Sallustius. Caesar îşi recompensează aliatul şi prietenul prin numirea lui drept guvernator ca proconsul al Numidiei (*ibidem,* 16-20).

Carierele politice ale ambilor urcă, Sallustius devine şi „istoriograful" binefăcătorului său, iar Caesar câştigă Roma (*ibidem,* 21). Cu toate acestea, Caesar este asasinat, iar Sallustius începe să devină un istoric în adevăratul sens al cuvântului, după moartea lui Caesar, chiar dacă renunţa la cariera politică. El s-a retras din politică, din toate funcţiile care i-au fost date de către binefăcătorul său şi începe să scrie istorie. Ca istoric el a fost un „analist" şi „primul istoric adevărat al Romei" (*ibidem,* 22, 26).

Acestea sunt relaţiile dintre Caesar şi Sallustius, care erau cu siguranţă prieteni, aliaţi şi adepţii aceluiaşi partid politic, dar fiecare şi-a respectat partea de prietenie, Caesar şi-a sprijinit politic prietenul, iar prietenul l-a făcut nemuritor prin scris, chiar dacă adesea, cu multă părtinire, fără exagerare totuşi.

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)

Imaginea lui Caesar

Principalele trăsături ale lui Caesar sunt cele politice, ele au fost înfăţişate de către Sallustius în *De coniuratione Catilinae*, Caesar fiind prezentat în acţiunea sa de om politic, priceput în arta vorbirii, pledând pentru statul roman şi pentru cetăţenii săi, cărora doreşte să li se aplice legea şi nu ranchiune personale.

În complotul menţionat mai sus, Caesar era bănuit de amestec, în primul rând prin prisma „datoriilor sale" pe care le-ar fi contactat şi de la complotişti, ceea ce explică de ce a fost cam „binevoitor" cu aceştia şi nu atât de vehement precum Cicero, cel care demască nemaipomenitul complot (*ibidem,* 39). Sallustius îl prezintă ca pe un prieten pe Caesar, fiind foarte bine conturat în opera sa, el este un om plin de virtuţi, care s-a remarcat în Roma prin el însuşi şi prin faptele sale: „*Pe vremea mea însă doi bărbaţi s-au distins prin valori alese, dar feluriţi din fire, Marcus Cato şi Caius Caesar"* (Sallustius 1969, 121). Cei doi oameni de stat ai Romei au fost la fel de *clarissimi*, dar într-adevăr foarte diferiţi ca simpatii şi acţiuni politice; primul întruchipa Roma conservatoare, celălalt noua Romă, progresistă, care trebuia să evolueze de la o simplă republică tradiţională, la ceva mult mai importantă, Roma imperială.

Caesar este prezentat şi ca om, nu numai ca politician: *„Caesar era socotit mare prin binefaceri şi dărnicie"* (*ibidem,* 121). De această dărnicie s-a bucurat şi istoricul latin, care continuă să-şi laude binefăcătorul: *Acela a ajuns vestit prin îmbunare şi îndurare* (*ibidem*, 121). Aici Sallustius are dreptate, Caesar a dat dovadă de clemenţă de multe ori, clemenţă care uneori i-a adus mai mulţi duşmani decât prieteni, fiind un adevăr că şi-a iertat unii adversari din războiul civil, mai mult el lasă chiar prin testament poporului din Roma anumite sume de bani şi beneficii.

Sallustius continuă descrierea bunătăţii lui Caesar, poate pentru a explica puţin discursul lui destul de neutru în ceea ce priveşte complotiştii: *„Caesar şi-a câştigat faimă pentru că dăruia, ajuta şi ierta... La unul era loc de scăpare pentru nenorociţi... Toţi lăudau blândeţea aceluia... În sfârşit Caesar îşi puse în gând să lucreze, să vegheze, aplecat spre treburile prietenilor să şi le nesocotească pe ale sale, să nu se dea înapoi de la tot ceea ce era vrednic de dat..."* (*ibidem,* 121). Cu alte cuvinte Caesar era un om dedicat Romei şi poporului său, mai ales că el va fi câştigat bunăvoinţa poporului prin cucerirea Galiei, a câştigat ceea ce astăzi se cheamă opinia publică. Tocmai pentru că a fost cel care a câştigat de partea sa opinia publică din Roma, Caesar şi-a învins adversarii după moarte, iar urmaşul său politic i-a fundamentat visul lui imperial pentru Roma.

Sallustius ne spune că dorinţele lui Caesar echivalau cu ale poporului: „Pentru sine dorea cu înfocare o comandă fără margini, oaste şi un nou război, unde virtutea lui să poată străluci pe deplin." (*ibidem*, 121).

În complot se vehiculează numele lui Caesar, care după părerea lui Sallustius *„a fost amintit în chip mincinos de către alobrogi sau de către un alt denunţător."* (*ibidem,* 111). Caesar este amestecat într-un fel sau altul, din moment ce numele lui era vehiculat, dar Sallustius pune acest lucru pe seama invidiei unora din statul

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)

roman pe calităţile şi ambiţia lui Caesar: *„Căci întotdeauna într-un stat cei care n-au nimic îi pizmuiesc pe cei buni."* (*ibidem,* 111). De asemenea, Sallustius sugerează că „tinerelul" Caesar nu putea să participe la complot, pentru că nu avea bani pentru a-i tocmi pe conspiratorii împotriva ordinii de drept a Romei: *„...prin dărnicia sa, ca simplu particular, şi serbările strălucite pe care le organizase, ca demnitar de stat, era înglodat în datorii."* (*ibidem,* 111). Numai că aceste datorii puteau să fi fost contactate şi de la conspiratori, iar lipsa banilor poate duce şi la conspiraţii, nu numai la evitarea lor. Sallustius ne descrie şi ura anti-complotiştilor care dorea să îl suprime fizic pe Caesar seduşi de „minciunile" celor care făceau parte din conspiraţie.

Discursul lui Caesar lasă şi mai mult loc speculaţiilor, încât nu ne dăm seama care este adevărul asupra implicării sau a ne-implicării sale în conjuraţie. Observăm doar că în discursul său, Caesar vorbeşte mult, frumos, manipulator, dar fără a spune de fapt nimic lămuritor la adresa conspiratorilor. Totodată din discursul său sesizăm că el este un veritabil om de stat roman, un politician abil, care pledează pentru raţiune, pentru distanţare şi pentru luare aminte, nu pentru o pedeapsă făţişă a conspiratorilor. Am crede mai degrabă că marele om politic şi general roman încearcă de fapt muşamalizarea cazului, nu lămurirea lui, din teamă probabil de a nu se ajunge şi la implicarea lui, mai puternică sau doar de conjunctură. Am crede mai mult că este un avocat care încearcă să caute pentru clienţii săi chichiţele legii pentru ca aceştia să fie absolviţi de vină.

Încă de la începutul discursului său, Caesar plasează îndoiala asupra veridicităţii gravităţii faptelor conspiratorilor conduşi de către Catilina: *„Senatori, s-ar cuveni ca toţi oamenii care se sfătuiesc asupra unor lucruri îndoielnice să nu fie stăpâniţi de ură, de prietenie, de mânie şi de milă."* (*ibidem,* 112).

Caesar îl acuză de fapt, voalat, pe Cicero, consul atunci, că este mânios şi acţionează sub imperiul răzbunării, dând chiar dovadă de ceea ce am numi astăzi, abuz în serviciu. Continuă discursul încercând să calmeze lucrurile, încercând să transforme complotul într-un delict de drept comun, dintr-un delict foarte grav de uneltire împotriva statului roman, o manipulare de fapt, încercând să obţină pedepse mai blânde, aplicabile delictelor de drept comun, nu trădării de stat: *„Nu-i este uşor minţii omeneşti să întrezărească adevărul atunci când acestea îi stau în cale* (sentimentele personale pe care le-a descris anterior-s.n.*), şi nimeni n-a dat ascultare în acelaşi timp patimilor şi intereselor sale. Când îţi încordezi mintea ea are putere; dacă patima îi ia locul, stăpâneşte ea, iar mintea nu mai valorează nimic"* (*ibidem,* 112).

După acest atac voalat la adresa lui Cicero, Caesar oferă numeroase exemple din istoria romană, când în diverse situaţii Senatul Romei a dezbătut vinovăţiile unora sau ale altora, a ţinut cont doar de interesele statului, nu ale lor, personale, *„... împotrivindu-se pornirilor sufletului lor"* (*ibidem,* 112), de aceea cei ce sunt chemaţi să judece faptele conspiratorilor sunt îndemnaţi *„să nu ţineţi mai mult seamă de mânia voastră, decât de bunul vostru nume."* (*ibidem,* 112).

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)

Remediul patimilor personale sunt legile statului, după care ar trebui să fie pedepsiţi uneltitorii, de aceea Caesar îi îndeamnă pe senatorii romani să folosească legile existente atunci în statul roman pentru a-i pedepsi pe uneltitori, nu să se inventeze pedepse fără o bază legală, chiar dacă nu exista o încadrare legală a crimei de care se făceau aceştia vinovaţi. De asemenea, prin discursul său, de fapt o pledoarie, Caesar desfiinţează discursurile rostite anterior de către senatorii, care pledau pentru pedepsirea drastică a vinovaţilor, deoarece după părerea lui Caesar pedepsirea lor capitală ar echivala cu un război civil: *„...toate* (discursurile; s.n.) *sunt pline de arme, de cadavre, de sânge şi de jale."* (*ibidem,* 113). Scopul acuzatorilor a fost în opinia lui Caesar manipularea auditoriului: *„Dar, pe zeii nemuritori, ce-au urmărit asemenea cuvântări? Oare să vă înverşuneze împotriva conjuraţiei? De bună seamă, pe cine nu l-a tulburat o nelegiuire atât de mare şi de cumplită, îl va înflăcăra o cuvântare!"* (*ibidem,* 113). Mai mult, Caesar îi suspectează pe acuzatori nu numai de părtinire şi manipulare, ci şi pentru exagerarea voită a faptelor conspiratorilor*: „... mulţi le socotesc mai mari decât sunt aievea."* (*ibidem,* 113).

Marele om politic, general şi vizionar, Caesar pledează pentru responsabilitatea conducătorilor şi în respectarea demnităţii funcţiilor lor, care ar trebui să-i facă să acţioneze în conformitate cu legile: *„Dar faptele celor care, învestiţi cu puteri înalte, trăiesc în strălucire, sunt cunoscute de toţi muritorii... şi ceea ce la alţii se numeşte mânie, la cei care deţin puterea se cheamă îngâmfare, ba chiar cruzime."* (*ibidem,* 114).

Pedeapsa capitală aplicată unor cetăţeni romani, chiar dacă acuzaţi de complot împotriva statului roman, i se pare lui Caesar *„nemaiîntâlnită",* pledând pentru alte pedepse, mai puţin dure, cel puţin nu capitale. Pedepsele, în opinia lui Caesar, trebuie să ţină cont de legile Romei, mai ales pentru a nu face loc unor precedente periculoase pentru statul roman, punându-i astfel în pericol pe cetăţenii acestuia: *„... acea pildă nouă se strămută de la cei ce merită a fi pedepsiţi asupra unora care nu sunt vrednici de pedeapsă."* (*ibidem,* 115). De asemenea, pentru a-şi argumenta îngrijorările, Caesar face analogia situaţiei din Roma cu aceea din Atena, insistând pe abuzurile pe care le poate săvârşi puterea. Deşi el nu îl acuză făţiş pe Cicero de abuz de putere, sugerează totuşi că precedentul pedepsei capitale pentru cetăţenii romani ar fi unul periculos, care ar da puteri discreţionare unui consul al republicii, consul care nu s-ar mai folosi de lege, ci de arme: *„Eu nu mă tem de aceste lucruri din partea lui Marcus Tullius şi nici în vremurile pe care le trăim; dar într-un stat mare există multe şi felurite minţi. S-ar putea ca în altă vreme, sub un alt consul, care ar avea oastea în mână, să se creadă adevărat un lucru fals. Când, luându-se după acest exemplu, prin decretul senatului, vreun consul va scoate sabia, cine îl va ţine în frâu sau cine îl va mai stăpâni?"* (*ibidem,* 116).

În finalul cuvântării sale Caesar îşi spune părerea cu privire la pedeapsa meritată de uneltitori, anume exilul şi confiscarea averii potrivit Legii Porcia: *„... senatori, eu socotesc acest argument mai presus de toate pentru ca noi să nu luăm o*

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)

hotărâre nemaiîntâlnită... Hotărâm, aşadar, ca aceştia să fie lăsaţi liberi şi să sporească oastea lui Catilina? Câtuşi de puţin." (*ibidem,* 116).

Astfel şi-a argumentat Caesar decizia, lăsând totuşi să planeze asupra sa îndoiala implicării în celebrul complot al lui Catilina. A fost sau nu a fost Caesar implicat în această uneltire? Era şi întrebarea contemporanilor săi. Cato spunea despre Caesar că *„frumos şi cu măiestrie a vorbit Caius Caesar..."*, dar a sesizat, ca un bun avocat, că în acelaşi timp Caesar era singurul care nu era speriat de acestă situaţie extraordinară pentru statul roman, un lucru foarte suspect: *„iar dacă în mijlocul unei temeri aşa de mari şi a tuturora, numai el singur nu se teme..."* (*ibidem,* 118).

Imaginea lui Caesar din *De coniuratione Catilinae* este una foarte interesantă, plină de acţiune, una care pune în valoare abilităţile politice ale lui Caesar.

În *Epistulae* imaginea lui Caesar este tot una de politician, de general ingenios prin victoria sa de la Pharsalus, în special în prima dintre scrisori. În cea de-a doua, Caesar este oglindit ca învingător al galilor şi singurul conducător al statului roman, un conducător care doreşte transformarea în bine a Romei prin legi noi, prin instituţii noi, numai că are de înfruntat opoziţia retrogradă şi conservatoare. (*cf.* Grimal 1997, 161).

Eugen Cizek, regretatul clasicist, era de părere că deşi sunt contestate, ca aparţinând lui Sallustius, *Epistulae* „oferă o perspectivă politică categoric caesariană... Ele exprimă nădejdea că Caesar va redresa moravurile politice în funcţie de idealurile popularilor... de principii republicane. A doua scrisoare îl desemnează pe Caesar cu titlul de *„imperator..."* (*apud* Cizek 2003, 220); Caesar este văzut nu ca un dictator militar, ci ca un *„rector",* adică un „protector al republicii" (*ibidem).* Aşadar, şi imaginea din *Epistulae* este tot una politică, deoarece Caesar o fost un general al politicii şi un politician general, cu talente extraordinare în ambele arte, atât a lui Marte, cât şi în cea a politică.

Concluzii

Imaginea lui Caesar la Sallustius este cea a unui om politic, plin de controverse totuşi, dacă analizăm statura sa în *De coniuratione Catilinae*. A fost Caesar implicat în conjurație? Noi credem că a fost, dar numai parţial, probabil din cauza unor sume de bani împrumutate de la unii dintre uneltitori. Căci lipsa banilor, clamată de Sallustius că l-ar fi ţinut pe Caesar departe de complot, noi o bănuim chiar cauza apropierii lui Caesar de conspiratori. Mai mult, Caesar era un om ambiţios, care la începutul vieţii sale în politica mare romană nu a avut mijloace financiare pe măsura ambiţiilor sale. Pentru putere, inclusiv financiară, Caesar s-a implicat în primul triumvirat, fiind de fapt inteligenţa vie şi politicianul din acea alianţă, dar nu era absolut deloc creditorul ei financiar. Nici în acel moment al complotului Caesar nu avea o forţă financiară de invidiat.

Posibil ca în cazul complotului lui Catilina, Caesar a văzut, poate o oportunitate demnă de a risca, el fiind un om de acţiune. În plus, discursul său

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)

demonstrează aceeaşi părtinire ca şi ale acelora care acuzau, numai că părtinirea lui era pentru cei inculpaţi, căutând anumite tertipuri legale pentru o pedeapsă cât mai blândă, oricum una care să evite suprimarea fizică. Ca partener al conspiratorilor, Caesar şi-a dovedit loialitatea, şi prin aceasta caracterul, într-un fel şi faţă de Roma şi a menţinerii ordinii de drept în cadrul acesteia, dar şi faţă de acuzaţi, pe care nu-i condamnă făţiş, dar nici nu-i apără cu vehemenţă, plasând totuşi, subtil o undă de îndoială asupra veridicităţii acuzării şi a mărimii sale reale.

Din discursul său sesizăm discursul unui avocat pentru *altera pars*, chiar dacă acea parte era statul aşa cum insistă Caesar, dar el convenea şi pârâţilor.

Pedeapsa propusă de către marele om de stat şi general roman, anume exilarea conspiratorilor şi confiscarea averilor acestora în favoarea statului, era foarte convenabilă, inclusiv pentru Caesar, dacă acesta ar fi participat într-o măsură sau alta în conspiraţie. Prin înlăturarea conspiratorilor departe de Roma, îi asigura şi lui siguranţă, fiind departe şi de el. Ar fi îndepărtat de el orice pericol, ţinându-şi totodată şi partea de învoială din acea afacere politică murdară.

Cu toate acestea Caesar se dovedeşte un om politic de excepţie pentru că reuşeşte să-şi îndepărteze şi umbra din această afacere murdară a politicii romane, nefiind totuşi nicio dovadă palpabilă a implicării sale, doar foarte multe zvonuri pe care abilul om politic le demontează unul câte unul.

În *Epistulae* avem imaginea lui Caesar care a devenit nu numai conducătorul Republicii, ci un conducător mondial. Caesar este o personalitate, dar şi un personaj de marcă al istoriei, nu numai al lui Sallustius.

Bibliografie:

Bayet, Jean. 1972. *Literatura latină,* în românește de Gabriela Creţia. Versurile au fost traduse de Petre Stati. Studiu introductiv de Mihai Nichita. Bucureşti: Editura Univers.

Ceia, Valy. 2009. *Literatură şi credinţă. Stucturi tematice contrastante şi paradoxale*. Timişoara: Editura Universității de Vest.

Cizek, Eugen. 2003. *Istoria literaturii latine*, volumul I. Bucureşti: Grupul Editorial Corint.

Grimal, Pierre. 1997. *Literatura latină*, traducere de Mariana şi Liviu Franga, Note suplimentare şi cuvânt înainte de Liviu Franga, Medalion biografic Pierre Grimal de Eugen Cizek. Bucureşti: Editura Teora.

Sallustius, Crispus C. 1969. *Opere.* Studiu introductiv, traducere, note şi indice de Nicolae Lascu. Cluj-Napoca: Întreprinderea Poligrafică.

BDD-A26643 © 2017 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:11 UTC)